

החקיקה המשפטית בישראל לעורר עניין בקרב הפלסטינים, חזבאללה ואיראן. ישראל נתפסת בעיניהם כחלשה ביטחונית, מדינית וחברתית

31 ביולי 2023

עיקרים

- ◀ הפלסטינים וחזבאללה המשיכו לעקוב ולסקר בהרחבה את גילויי המחאה בישראל בעקבות המשך קידום החקיקה המשפטית בישראל ואישור חוק ביטול עילת הסבירות שהתקבל ב-24 ביולי 2023 והמחאה והמחלוקת שליוו את תהליך החקיקה ואישורו.¹ באיראן ובעולם הערבי חלה בתקופה האחרונה ירידה בהתעניינות במתרחש בישראל. תשומת לב מיוחדת הוקדשה להכרזות של אנשי מילואים על הפסקת התנדבותם לשירות מילואים, בדגש על טייסי חיל האוויר, מערך היחידות המיוחדות ואנשי המודיעין. מהלכים שבראיתם מעידים על חולשתה הצבאית של ישראל, איבוד כושר ההרתעה, העמקת הקרע בחברה הישראלית, ומהווים עבורם הזדמנות להחליש את ישראל ולפגוע בה.
- ◀ חלק מהכיסוי התקשורתי התבסס על דיווחים שהופיעו בתקשורת הישראלית. בקרב הפרשנים והמנהיגים שהתבטאו בנושא בולטים נראטיבים בנוגע לסופה הקרוב של ישראל: ימיה של "הישות הציונית" ספורים, ישראל ניצבת על סף מלחמת אזרחים, החברה הישראלית מתפוררת מבפנים, הצבא הישראלי נחלש ואיבד חלק מכושר ההרתעה שלו והיחסים בין ישראל וארה"ב בעלת בריתה העיקרית נפגעו.
- ◀ יש המצביעים גם על האפשרות שישראל עלולה לנצל את המצב מול הפלסטינים ולהקשיח את מדיניותה כלפיהם, או ליזום פעולה צבאית נגד יריבה כדי לאחד את הציבור הישראלי ולהביא להפסקת המחאה.
- ◀ היו גם קריאות בקרב הפלסטינים לנצל את המצב, להרחיב את ההתנגדות ולקעקע את מפעל ההתנחלויות, ומצד שני קריאה חריגה לציבור הפלסטיני ללמוד מהציבור הישראלי ולצאת לרחובות בכדי למחות על הפגיעה המתמשכת בזכויותיו על ידי הנהגת הרשות הפלסטינית המושחתת.

פירוט

התייחסויות לפגיעה בעוצמתה הצבאית של ישראל

- ◀ ד"ר צאלח אלנעאמי, ד"ר למדעי המדינה, פובליציסט עזתי וחוקר בנושאים ישראליים, התייחס במאמר שכתב להתרעות החוזרות ונשנות בישראל ביחס לפגיעה אפשרית בכשירות המבצעית של צה"ל, זאת על רקע ריבוי הדיווחים על קציני וחיילי צה"ל, בדגש על צוותי אוויר, שהודיעו על הפסקת התנדבותם לשירות מילואים

¹ מחקר זה מהווה המשך ועדכון למחקר האחרון של מרכז המידע בנושא שפורסם ב-9 במרץ 2023: "גילויי המחאה והסרבנות בעקבות החקיקה המשפטית בישראל בראי הפלסטינים וחזבאללה".

עד לבלימת החקיקה (פלסטין און ליין, 18 ביולי 2023). בכתבה נוספת, ציין אלנעאמי, כי כוחות המילואים של צה"ל מהווים שבעים אחוזים מהמערך הלוחם של צה"ל, ואי לכך תהיה באשר לגודל הפגיעה הפוטנציאלית בכשירותו המבצעית של צה"ל (חשבון הטוויטר של צאלח אלנעאמי, 20 ביולי 2023).

◀ באתר אלמנאר פורסם סרטון קצר שהופץ קודם ברשתות החברתיות בישראל (כולל כתוביות ערבית בגרסת אלמנאר) המדמה מצב, בו חייל בכוח קרקעי של צה"ל מבקש סיוע אווירי וטייס חיל האוויר מבקש לדעת האם החייל תומך או לא תומך בחקיקה המתוכננת, כתנאי למתן סיוע (אלמנאר, 24 ביולי 2023). בכתבה אחרת באתר אלמנאר פורסמה כתבה המסתמכת בעיקר על דיווחי התקשורת הישראלית ולפיה המחלוקת הפוליטית בישראל מחלחלת לשורות הצבא ומשפיעה על הנכונות להתייבב לשירות מילואים (אלמנאר, 25 ביולי 2023).

סצנה מתוך הסרטון הישראלי עם תרגום לערבית (אלמנאר, 24 ביולי 2023)

◀ **חסן חג'אזי, הפרשן לענייני ישראל בערוץ אלמנאר**, הזכיר בראיון שנערך עמו את האגרת ששלח הרמטכ"ל, רב-אלוף הרצי הלוי לחיילי צה"ל, בה ציין כי ללא לכידות בצה"ל, ישראל לא תוכל לשרוד. בנוסף, ציין חג'אזי את הדיווחים בתקשורת הישראלית על כך שעשרת אלפים חיילים וקציני צה"ל במילואים הודיעו כי ישעו את התנדבותם לשירות מילואים במידה והצעת החוק לצמצום עילת הסבירות תושלם (אלמנאר, 23 ביולי 2023).

◀ לאחר אישור חוק ביטול עילת הסבירות צוטטה באתר אלמיאדין המזוהה עם חזבאללה, כתבה מעיתון "הארץ" ובה דיווח על כרסום ראשוני בכשירותו המבצעית של צה"ל, בדגש על חיל האוויר, וכי מעבר למספרם העולה של חיילי וקציני המילואים שהודיעו על השעיית התנדבותם, קיים צפי לסרבנות בקרב חיילים וקצינים בשירות סדיר וקבע עד לבלימת החקיקה (אלמיאדין, 26 ביולי 2023).

◀ היומון הלבנוני אלאח'באר ציטט קצין במילואים שטען כי "זהו המשבר החמור ביותר מהקמת המדינה". כמו כן, היומון הדגיש כי הטענות לפיהן 48 שעות לאחר ביטול עילת הסבירות צה"ל לא יוכל לנהל מלחמה הינן מוגזמות, אולם טען כי מצבו של צה"ל "אינו תקין" וכי ישנן דיווחים על "נזקים ביעילותו, בלכידותו ובעוצמתו" (אלאח'באר, 26 ביולי 2023).

◀ בכתבה בסוכנות הידיעות הממלכתית האיראנית אירנ"א, תחת הכותרת "מה יהיה עתידו של הצבא הציוני?" צוטטו פרשנים ישראלים וכן בכירים בצה"ל בנוגע להודעות אנשי המילואים על הפסקת התנדבותם. כמו כן צוטטו דיווחים בכלי תקשורת ישראליים לפיהם "הצבא במשבר" (אירנ"א, 26 ביולי 2023).

◀ עם זאת, מספר פרשנים הזהירו מפני תקוות מוקדמות למלחמת אזרחים בישראל וטענו שראש ממשלת ישראל עלול ליזום פעולה צבאית נגד הפלסטינים ו/או איראן וחזבאללה כדי ללכד את הציבור הישראלי. במאמר המערכת של העיתון "אלקדס", שזכה לכותרת, "המחלוקות בתוך ישראל לא יובילו למלחמת אזרחים", נטען כי כמו בעבר, בכדי להסיט את תשומת הלב מהמשבר הפנימי, לאחד את העם וכפועל יוצא מכך – להפסיק את ההפגנות נגדה, עשויה ממשלת הימין ליזום פעולה צבאית כנגד כל אחת מיריבותיה ובסבירות גבוהה בדרום לבנון, לנוכח המתוחות הגוברת בגזרה זו בשבועות האחרונים (אלקדס, 18 ביולי 2023). **טלאל עוכל, פרשן פוליטי מעזה ובעל טור קבוע בעיתון "אלאיאם"**, כתב שבכדי ללכד את הציבור הישראלי, עשוי נתניהו להכניס את ישראל להרפתקה צבאית עם איראן או חזבאללה, והמשמעות היא שהמזרח התיכון כולו עומד על סף פיצוץ רחב, גדול ועקוב מדם (אלאיאם, 24 ביולי 2023).

התייחסויות למצבה ומעמדה של ישראל

◀ ד"ר ואיל מנאעמה, פובליציסט וראש החוג לעיתונאות באוניברסיטה האסלאמית בעזה, טען כי ישראל חיה את ימיה האחרונים, נושאת בתוכה את גורמי השמדתה, וסובלת ממצב של דעיכה וניוון שלא הייתה עדה לו מאז הקמתה ב-1948 (פלסטין און ליין, 3 ביולי 2023).

◀ ד"ר צאלח אלנעאמי, כתב כי ישראל נמצאת במצב של סערה פנימית חסרת תקדים, לאחר שאושר בקריאה ראשונה החוק המבטל את עילת הסבירות. לדבריו, הדבר יתרום להתפשטות השחיתות במסדרונות השלטון ויחזק את הנפוטזם (חשבון הטוויטר של צאלח אלנעאמי, 11 ביולי 2023). **עדנאן אבו עאמר, פובליציסט עזתי וחוקר לעניינים ישראליים** טען כי המשבר הפוליטי שמתפתח בישראל סביב ההפיכה המשפטית מהווה סכנה ברורה להמשך צמיחתו של מגזר ההייטק, ונראה כי חמישים עד שמונים אחוזים מחברות הסטארט-אפ החדשות אינן רשומות כחברות ישראליות, זאת בנוסף לירידה המשמעותית בהשקעות הזרות בתחום ההייטק ברבעון הראשון של 2023 (פלסטין און ליין, 12 ביולי 2023).

◀ בכתבה הראשית ביומון האיראני "כיהאן" נכתב ב-24 ביולי 2023 כי ישראל מצויה במשבר חסר תקדים שגרם בין השאר להיחלשות צה"ל, כמו גם להיחלשות בחוסן הלאומי ובמעמדה של ישראל באזור ובקשריה עם ארה"ב (כיהאן, 24 ביולי 2023). ב-26 ביולי, במאמר נוסף שהתפרסם ביומון בהקשר זה, נקבע באופן נחרץ כי "החלה מלחמת אזרחים בישראל אשר נמצאת רק בתחילתה וצפויה להיות ארוכת טווח". היומון תיאר באופן מפורט את העימותים במחאות וציטט גורמים ישראלים שדיברו על "הרס פנימי" וכן פרשנים שטענו כי "הפיכה צבאית אינה בלתי סבירה" (כיהאן, 26 ביולי 2023).

◀ זמן קצר לאחר אישור חוק ביטול עילת הסבירות ב-24 ביולי 2023, פורסמו תגובות של גורמים פלסטינים וחזבאללה על ההשלכות הצפויות מביטול החוק:

◆ **מזכ"ל חזבאללה, חסן נצראללה**, הצהיר כי "היום במיוחד הוא היום הגרוע ביותר בהיסטוריה של הישות הציונית, כמו שאומרים מספר מאנשיה, והוא מה ששם אותה בדרך לקריסה ולחידולו" (ערוץ ההסברה הקרבית של חזבאללה בטלגרם, 24 ביולי 2023). **יו"ר סיעת חזבאללה בפרלמנט הלבנוני, מחמד רעד** הצהיר כי "האויב נמצא כעת במצב שאין לקנא בו והוא בימיו הגרועים ביותר... כמו כן זאת אחריותה של ההתנגדות להמציא משוואות שירתיעו את האויב וישמרו את ריבונות העם" (NNA, 25 ביולי 2023). כמו כן ציינו באלמנאר כי בעקבות ביטול החוק נרשמו ירידות בבורסת תל אביב וחל פיחות בשער השקל (אלמנאר, 24 ביולי 2023).

◆ **ד"ר צאלח אלנעאמי** טען כי ישראל העניקה בכך לפלסטינים מתנה גדולה, שכן חוק זה מקל על ההעמדה לדין של ישראל בפני דין בינלאומיים ואירופיים (חשבון הטוויטר של צאלח אלנעאמי, 25 ביולי 2023). **ד"ר יוסף רזקה, בכיר חמאס**, הצהיר כי פובליציסטים בכירים בישראל תמימי דעים כי בלתי נמנע שיהיו תמורות מרחיקות לכת בחברה הישראלית, שעשויות להגיע למלחמת אזרחים (פלסטין און ליין, 25 ביולי 2023).

קריקטורה של הקריקטוריסט הפלסטיני מחמוד עבאס בכתרת "ישראל נשרפת" (האתר המצרי ghadnews, 25 ביולי 2023)

◆ על רקע פרסום בישראל ב-25 ביולי 2023 בו נראתה נוכחות של חוליית חזבאללה בסמוך לגבול, הפיץ העיתונאי **חסין מרתצ'א, המזוהה עם חזבאללה**, בחשבון הטוויטר שלו, כרזה המשלבת מוטיבים ביחס למשבר הפוליטי-חברתי בישראל לבין התייעוד בגבול. במרכז הכרזה מופיעה תמונתו של אחד מהפעילים שתועדו בסרטון, משני צדיה - מגן דוד המחולק לשניים, המדמה את הפילוג בחברה הישראלית, וברקע - התיוג הקבוע המופיע תדיר בערוצי התוכן המזוהים עם חזבאללה ואיראן: #הישות_הזמנית. בציוץ עצמו כתב מרתצ'א: "השעה מתקרבת" (חשבון הטוויטר של חסין מרתצ'א, 25 ביולי 2023).

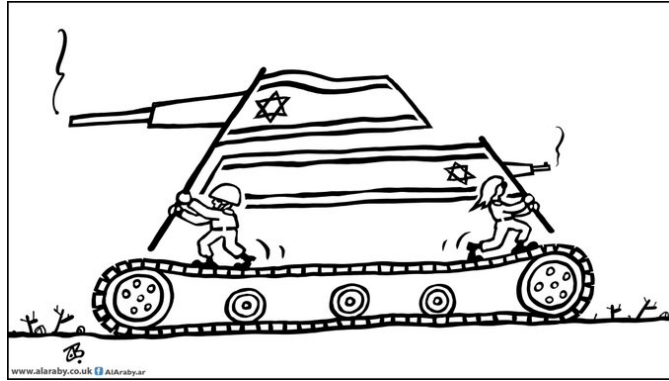

הכרזה המדמה את הפילוג בחברה הישראלית (חשבון הטוויטר של חסין מרתצ'א, 25 ביולי 2023)

◆ היומון הלבנוני אלאח'באר, המזוהה עם חזבאללה, הקדיש ב-26 ביולי 2023 את עמוד השער שלו, כמו גם מספר כתבות, למתרחש בישראל תחת הכותרת "אבל ישראל - ביסוס מדינת הפשיסטים". בכתבה נכתב כי "אווירת האבל ביומונים הישראליים היא ביטוי לרצונם של הקולוניאליסטים הליברליים בחברה הישראלית להמשיך להרוג פלסטינים באופן העולה בקנה אחד עם החוק הבינ"ל". פרשן ביומון טען כי "ההתפתחויות מובילות לנקודת האל-חזור, הטומנת בחובה סכנה גדולה (לישראל) בצל התמורות האזוריות והבינ"ל המסייעות לאויבה של ישראל". באתר אלמיאדין צוטטה התחזית של פרשן עיתון "הארץ" "לענייני המזרח התיכון, ובה נכתב כי "ממשלת ישראל אישרה שלשום באופן רשמי את תחילת מלחמת האזרחים" (אלמיאדין, 26 ביולי 2023).

קריקטורות ביומון "אלקדס". מימין: נתניהו מופל ע"י משקולת/כדור עם הכיתוב "המחאות" (אלקדס, 9 ביולי 2023). משמאל: קריקטורה נוספת המתארת את מצבו של נתניהו (אלקדס, 13 ביולי 2023)

קריקטורה של הקריקטוריסט הירדני עמאד חג'אג' (חשבון הטוויטר של אלערבי אלג'דיד, 16 ביולי 2023)

◆ לאחר אישור חוק ביטול עילת הסבירות, טען העורך הראשי לשעבר של היומון הפרו-סעודי אלשרק אלאוסט, **טארק אלחמיד**, כי "בעבר תיארנו את ישראל כמדינה הדמוקרטית היחידה באזורנו, אולם כיום המצב השתנה ואפשר לומר כי ישראל השלימה עם כללי המשחק באזור והפכה למדינה מזרת תיכונית פר-אקסלנס ובה הדמוקרטיה מעוותת" (אלשרק אלאוסט, 26 ביולי 2023). **הפרשן הלבנוני-צרפתי ז'ילבר אלאסקר** כתב באתר החדשות המזוהה עם האחים המוסלמים "ערבי 21" מאמר ובו טען כי "הפילוג החברתי בעולם הולך ומעמיק עם הופעתו מחדש של הימין הקיצוני במראהו החדש, והוא הניאו-פאשיזם, שמקבל את כללי המשחק הדמוקרטיים ללא נשק". לדבריו, "הפרדוקס הגדול ביותר הוא שהיהודים, שהיו קורבן של התופעה הזו במאה הקודמת, הפכו לכר פורה למגמה זו" ("ערבי 21", 26 ביולי 2023).

◀ מספר כתבות התייחסו להשלכות של קידום החקיקה המשפטית על יחסי ישראל-ארצות הברית:

◆ במאמר המערכת של העיתון "אלקדס", תחת הכותרת "מה לאחר אישור ביטול עילת הסבירות?" נכתב כי חרף התלות הישראלית בסיוע אמריקני ומורת רוחו של הממשל האמריקני מקידום החקיקה, בחרה ממשלת ישראל בכל זאת לנקוט בצעד זה. עם זאת, לא סביר שארצות הברית תשעה את תמיכתה בישראל, זאת לאור האינטרסים שלה במזרח התיכון (אלקדס, 25 ביולי 2023).

◆ **באסם ברהום, פובליציסט בעל טור קבוע בעיתון "אלחיאת אלג'דידה** שבשליטת הרשות הפלסטינית, תהה האם ארה"ב תאפשר לממשלת ישראל להמשיך ולקדם את החקיקה המשפטית, לאור הפגיעה הצפויה באינטרסים האמריקניים במזרח התיכון (אלחיאת אלג'דידה, 25 ביולי 2023).

◆ **עמר חלמי אלע'ול, חבר המועצה המרכזית של אש"פ ופובליציסט בעל טור קבוע בעיתון אלחיאת אלג'דידה** הדהד את מאמרו של כתב ה"וושינגטון פוסט", מקס בוט (Boot), מה-23 ביולי 2023, בו טען האחרון כי מדיניותו של נתניהו מסכנת את מערכת היחסים ההדוקה בין ישראל לארצות הברית. אלע'ול ציין כי הממשל האמריקני ומדינות אירופה עדיין אינם תופסים את גודל המשבר בישראל ואינם מבינים ששורשיו עמוקים וקשורים להרכב הטרורני של החברה הישראלית (אלחיאת אלג'דידה, 25 ביולי 2023).

◆ **ד"ר יוסף רזקה** טען כי בעקבות ביטול עילת הסבירות יחולו תמורות בעמדתה של ארה"ב ביחס לישראל, בתואנה שישראל אינה עוד דמוקרטיה ואינה במרכז האמון של הבית הלבן. לתרחיש אפשרי זה

יש השלכות על העניין הפלסטיני, על סוגיית הנורמליזציה עם מדינות ערב ועל הסכסוך עם איראן (פלסטין און ליין, 25 ביולי 2023).

ברשת אלעאלם האיראנית בשפה הערבית פורסם סרטון תחת הכותרת "ההתפרקות הקרבה", המברך על המשבר בישראל, כמו גם על הידרדרות היחסים בין ישראל לממשל האמריקני (אלעאלם, 25 ביולי 2023).

התייחסויות למצב הפלסטינים

◀ **מאג'ד אלזבדה, פובליציסט עזתי**, טען כי המשבר בישראל מהווה שעת כושר עבור הפלסטינים, לאור התקרבותן של המפלגות הציוניות להתנגשות אלימה, כמו גם השפעות המשבר על צה"ל ועל עמודי התווך הכלכליים השונים של ישראל, צריכים להוות מנוף עבור הפלסטינים. עליהם לחשוב היטב על מנגנונים להחלשת מפעל ההתנחלות בגדה המערבית ובירושלים, חיזוק ההתנגדות הפלסטינית כך שתתפשט לכל מחוזות הגדה המערבית, ובניית חזית לאומית המסוגלת להנהיג את הפלסטינים ולהכווין מתקפות מרוכזות בתחומים צבאיים, ביטחוניים וכלכליים שונים נגד ישראל (פלסטין און ליין, 25 ביולי 2023).

◀ פרשנים אחרים הביעו את חששותיהם שבמידה ותקודם החקיקה, היא תעניק הצדקה משפטית למדיניות קשוחה יותר כלפי הפלסטינים. כך למשל טען **ד"ר צאלח אלנעאמי** כי החקיקה החדשה תהפוך את ישראל לתוקפנית יותר בהתנהלותה מול הפלסטינים, משום שהיא תפטור את ממשלותיה מהצדקת צעדי הדיכוי והטרור שלה בנימוקים משפטיים (חשבון הטוויטר של צאלח אלנעאמי, 11 ביולי 2023). **באסם ברהום, פובליציסט בעל טור קבוע ביומן "אלחיאת אלג'דידה"**, טען כי בכל התפתחות בישראל, הפלסטינים הם אלה שהכי מושפעים מכך והביע את חששותיו שממשלת הימין בישראל תחתור לחסל את קיומם של הפלסטינים כעם וכזכויות לאומיות. לתפיסתו, במידה ומתנגדי החקיקה יצליחו – בסיוע הממשל האמריקני – לבלום את קידומה, תהיה בכך בשורה עבור הציבור הפלסטיני, שכן הסיכוי לדיאלוג מול השמאל בישראל רב יותר והאיום על הפלסטינים יפחת (אלחיאת אלג'דידה, 20 ביולי 2023). בהתייחסות נוספת כתב אלנעאמי שהפלסטינים יהיו הקורבנות הראשונים של קידום החקיקה, שכן היא תאפשר לשרים בן גביר וסמוטריץ' "לבצע את מזימותיהם הנפשעות נגד הפלסטינים - מזימות סיפוח, גירוש, דיכוי ואפילו השמדה" (חשבון הטוויטר של צאלח אלנעאמי, 24 ביולי 2023).

◀ **ראש הלשכה המדינית של חמאס, אסמאעיל הניה**, הצהיר במסגרת פגישה של המזכירים הכלליים של הארגונים הפלסטיניים במצרים כי "אנו עומדים בפני שלב חריג בסכסוך עם האויב המחייב אותנו לקבל החלטות יוצאות דופן בשאלה כיצד להתנגד למדיניות קיצונית זו". עוד טען כי עליהם לנצל את חלון ההזדמנויות שנוצר, שכן ישראל ("הכיבוש") סובלת מפילוג פנימי חסר תקדים, ממתחות ביחסים הבינלאומיים ותסכול מחוסר היכולת ל"שבור את ההתנגדות הפלסטינית". (אלרסאללה, 30 ביולי 2023).

◀ דעה חריגה קראה לציבור הפלסטיני ללמוד מהציבור הישראלי ולמחות נגד רמיסת זכויותיו והשחיתות ברשות. כך, **אכרם עטאללה, פובליציסט ופרשן פוליטי מעזה**, טען כי כמו שהציבור הישראלי יוצא למחות כנגד מה

שהוא תופס כסכנה לצביונה הדמוקרטי ליברלי של מדינת ישראל, כך גם הציבור הפלסטיני צריך לצאת לרחובות ולמחות כנגד שחיתותם של בכירי הרשות ורמיסת זכויותיו (אלאיום, 16 ביולי 2023).